

UNIVERSITY OF HELSINKI

<https://helda.helsinki.fi>

Helda

Millainen on suomalaisten musliminuorten maailmankuva?

Pauha, Teemu

Nuorten Tiedeakatemia

2025-03-19

Pauha, T 2025, 'Millainen on suomalaisten musliminuorten maailmankuva?', Mene & tiedä.

<http://hdl.handle.net/10138/627269>

cc_by

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Millainen on suomalaisten musliminuorten maailmankuva?

KIRJOITTAJA	Teemu Pauha (19.3.2025)
TIETEENALA	humanistiset tieteet
TARKEMPI TIETEENALA	uskontotiede
ARTIKKELIN KIELI	suomi
MILLÄ KIELELLÄ TUTKIJA TEKEE VIERAILUJA	suomi
MILLE OPPITUNNILLE SOPII	elämäkatsomustieto, uskonto
MIHIN MODUULEIHIN SOPII	ET5, UE1, UE4, UE6
AVAINSANAT	islam, määrällinen tutkimus, nuoriso, uskonto
PERUSTUU ARTIKKELIIN	Pauha, Teemu. "Islamilaisiin yhdyskuntiin kuuluvien nuorten uskonnollisuus ja maailmankuva." Teoksessa T. Kiilakoski (Toim.), <i>Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023</i> , 173–196. Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla osoitteessa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2024/05/Nuorisobarometri-2023-Katsomusaiheita-2.pdf

Suomessa on vuonna 2025 noin 140 000 muslimitaustaista asukasta. Siinä missä tähän saakka muslimien elämää on pyritty tutkimuksessa ymmärtämään laadullisin menetelmin, tässä tutkimuksessa vertailtiin musliminuorten ja muiden suomalaisnuorten maailmankuvia, arvoja ja asenteita määrällisen aineiston avulla.

Johdanto

Muslimien määrä Suomessa on kasvanut huomattavasti viime vuosikymmeninä. Tätä nykyä Suomessa on arviolta 140 000 muslimitaustaista asukasta, joista valtaosa on tullut maahan kiintiöpakolaisena, turvapaikanhakijana tai perheen yhdistämisen kautta.¹ Suomalaiset muslimit ovat etnisesti, kansallisesti ja kielellisesti huomattavan monimuotoinen väestöryhmä. Heidän joukossaan on paljon esimerkiksi somalialais-, irakilais-, bosnialais- ja afganistanilaistaustaisia muslimeita, mutta myös monet muut kansalliset ryhmät ovat vahvasti edustettuina.

Muslimiväestön kasvaessa myös suomalaisiin muslimeihin liittyvän tutkimuksen määrä on lisääntynyt nopeasti. Valtaosa tutkimuksesta on kuitenkin ollut **laadullista**. Tutkimuksessa on tosin sanoen pyritty ymmärtämään muslimien elämää haastattelemalla heitä. Yleistettävää, **määrällistä** tutkimusta suomalaismuslimista on sen sijaan tehty huomattavan vähän. Täten ei myöskään ole paljoakaan tietoa, joka mahdollistaisi musliminuorten ja muiden nuorten maailmankuvien, arvojen ja asenteiden vertailun.

Tämä artikkeli perustuu artikkeliin, jonka kirjoitin suomalaisten musliminuorten uskonnollisuudesta ja maailmankuvasta. Tutkin artikkelissa kolmea aikaisempaan tutkimukseen perustuvaa **hypoteesia**: 1) Musliminuoret ovat keskimäärin uskonnollisempia kuin evankelisluterilaiset tai uskontokuntiin kuulumattomat nuoret. 2) Musliminuorten kansallinen ja uskonnollinen identiteetti korreloivat negatiivisesti, eli mitä voimakkaammin nuori kokee olevansa muslimi, sitä vähemmän hän pitää itseään suomalaisena. 3) Islamin aktiivinen harjoittaminen on nuorten parissa vähemmän yleistä kuin itsen kokeminen muslimiksi tai islamin keskeisiin oppeihin uskomisen. Tässä artikkelissa valotan kahteen ensimmäiseen hypoteesiin liittyviä tuloksia.

Miten tutkimus tehtiin?

Valtion nuorisoneuvosto ja Nuorisotutkimusverkosto toteuttavat joka vuosi Nuorisobarometri-tutkimuksen, jossa selvitetään 15–29-vuotiaiden nuorten näkemyksiä maailmasta. Vuoden 2023 Nuorisobarometrin teemana oli katsomukset ja hengellisyys. Nuorisobarometrin aineisto kerättiin kyselylomakkeella, johon sisältyi monivalintakysymyksiä tutkimuksen aihepiiristä sekä erilaisia taustatietokysymyksiä. Lomakkeella vastaajia pyydettiin esimerkiksi arvioimaan työn ja tasa-arvon kaltaisten asioiden tärkeyttä itselleen asteikolla 1–5 (1 = täysin yhdentekevää, ..., 5 = hyvin tärkeää) sekä valitsemaan neljästä eri vastausvaihdosta (esim. ”on olemassa jonkinlainen kaikkeuden luonut jumaluus”) se, joka parhaiten kuvaa heidän omaa käsitystään jumalan olemassaolosta.

Aineistonkeruun ensimmäisessä vaiheessa väestötietojärjestelmästä poimittiin 15–29-vuotiaiden nuorten yhteystietoja. **Otokseen** poimittiin nuoria niin, että sen koostumus vastasi iän, sukupuolen, äidinkielen ja asuinmaakunnan osalta koko Suomen väestöä. Puhelimella tavoitettiin kaikkiaan noin 4600 nuorta, joista 1001 vastasi kaikkiin Nuorisobarometrin kysymyksiin. Koska varsin moni nuori ei vastaa tuntemattomista numeroista tuleviin puheluihin, nuoria tavoiteltiin myös kirjeellä. Noin 6000 nuorta sai postitse pyynnön vastata Nuorisobarometrin kysymyksiin internetissä. Nettivastaukset saatiin muistutusviestien jälkeen yhteensä 648 nuorelta.

Osana Nuorisobarometri-kyselyä vastaajilta kysyttiin myös heidän kuulumisestaan uskonnollisiin yhteisöihin. Yhteensä 41 vastaajaa ilmoitti uskonnolliseksi yhteisökseen islamin. Artikkelissani analysoin heidän uskonnollisuuttaan ja maailmankuviaan laskemalla keskiarvoja ja muita tilastollisia tunnuslukuja vastauksista, jotka koskivat esimerkiksi eri asioiden koettua tärkeyttä, tieteen arvostusta, itsen kokemista eri yhteisöjen jäseneksi, jumaluskokoa ja uskonnonharjoituksen aktiivisuutta. Saadakseni käsitystä siitä, miten musliminuorten katsomukset vastaavat muiden nuorten katsomuksia, käytin evankelisluterilaisia nuoria ja uskontokuntiin kuulumattomia nuoria **verrokkiryhminä**, ja vertasin heidän antamiaan vastauksia musliminuorten vastauksiin.

Mitä tutkimuksessa löydettiin?

Tutkimuksen keskeinen tulos oli, että musliminuorten vastaukset eivät juurikaan eronneet muiden nuorien vastauksista. **Tilastollisesti merkitseviä** eroja ryhmien välillä oli vähän ja ne olivat pääosin huomattavan pieniä. Kaikkiin ryhmiin kuuluvat nuoret esimerkiksi pitivät kotia ja perhettä erittäin tärkeinä asioina, vaikka musliminuoret pitivätkin niitä vielä vähän tärkeämpinä kuin muut (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1. Musliminuorten, evankelisluterilaisten nuorten ja uskontokuntiin kuulumattomien nuorten arvot						
	Muslimit		Evankelisluterilaiset		Uskontokuntiin kuulumattomat	
	M (SD)	CL (95%)	M (SD)	CL (95%)	M (SD)	CL (95%)
työ	4.50 (0.55)	4.32–4.68	4.23 (0.71)	4.18–4.27	4.04 (0.85)	3.97–4.11
koti ja perhe	4.98 (0.16)	4.93–5.02	4.81 (0.47)	4.78–4.83	4.62 (0.67)	4.56–4.67
tasa-arvo	4.78 (0.48)	4.62–4.93	4.60 (0.67)	4.56–4.65	4.62 (0.71)	4.56–4.68
uskonto	4.68 (0.65)	4.48–4.89	2.81 (1.15)	2.74–2.88	1.96 (1.15)	1.86–2.06
luonnon hyvinvointi	4.58 (0.68)	4.36–4.79	4.32 (0.76)	4.27–4.37	4.43 (0.71)	4.37–4.49
rauha	4.90 (0.30)	4.81–5.00	4.67 (0.59)	4.63–4.70	4.70 (0.57)	4.65–4.75
luonnonmukaisesti eläminen	4.22 (0.90)	3.92–4.53	3.56 (0.90)	3.50–3.62	3.67 (0.93)	3.59–3.75
seurakunta tai muu hengellinen yhteisö	3.89 (1.13)	3.50–4.27	2.69 (1.14)	2.62–2.76	1.85 (1.08)	1.76–1.95

M on vastaajaryhmän vastausten keskiarvo (*mean*) asteikolla 1–5 (1 = täysin yhdentekevää, ..., 5 = hyvin tärkeää). **SD** on vastaajaryhmän vastausten keskihajonta (*standard deviation*). Keskihajonta kuvaa, kuinka paljon vastaukset keskimäärin poikkeavat keskiarvosta. Mitä pienempi keskihajonta on, sitä tiiviimmin vastaukset keskittyvät keskiarvon ympärille. **CL (95%)** on keskiarvon 95 prosentin luottamusväli (*confidence interval*). Siinä missä M on vastausten keskiarvo **otoksessa**, CL kertoo, mille välille vastaava keskiarvo 95 prosentin todennäköisyydellä sijoittuu koko **perusjoukossa**. Esimerkiksi vaaligallupeissa käytetty virhemarginaalin käsite kuvaa samaa asiaa.

Oikeastaan ainoa suurempi ero vastauksissa liittyi uskonnollisuuteen: Nuorisobarometrin muslimivastaajat olivat käytännössä kaikilla mittareilla mitattuna keskimäärin uskonnollisempia kuin evankelisluterilaiset ja uskontokuntiin kuulumattomat vastaajat. Musliminuoret muun muassa pitivät yleisemmin itseään uskonnollisena, pitivät uskontoa tärkeämpänä, rukoilivat enemmän ja uskoivat useammin jumalaan.

Monissa uskonnollisuuteen liittyvissä kysymyksissä musliminuorten vastaukset olivat jopa eri päässä asteikkoa kuin evankelisluterilaisten nuorten vastaukset. Kun vastaajien esimerkiksi piti arvioida omaa uskonnollisuuttaan asteikolla 1–5 (1 = uskonnollinen, ..., 5 = ei-uskonnollinen), muslimivastaajat saivat keskiarvoksi 1.83, ja valtaosa heistä valitsi asteikon maksimiarvon 1. Evankelisluterilaisten nuorten keskiarvo samassa osiossa puolestaan oli 3.48 ja siten asteikon ei-uskonnollisella puolella.

Myös muualla Euroopassa tehdyissä tutkimuksissa on todettu, että maahanmuuttajataustaiset musliminuoret ovat selvästi väestön keskitasoa uskonnollisempia. Ero muslimien ja muun väestön välillä on pohdituttanut tutkijoita, koska se poikkeaa maahanmuuttajien uskonnollisuuden yleisistä piirteistä; tavallisesti maahanmuuttajien uskonnollisuus mukautuu kohti enemmistöväestön uskonnollisuutta siten, että maallistuneisiin yhteiskuntiin muuttaneet alkavat vähitellen itsekkin maallistua.² Euroopan muslimien kohdalla näin ei kuitenkaan näytä käyneen.

Yleisin selitys Euroopan musliminuorten ja muiden nuorten eroon uskonnollisuudessa on, että kyseessä on reaktio muslimien kokemaan, uskontoon perustuvaan syrjintään. Islam-vastaisuus on yleistä Euroopassa, ja tutkimukset osoittavat, että islamiin suhtaudutaan myös Suomessa selvästi kielteisemmin kuin muihin niin sanottuihin maailmanuskontoihin.³ Vaikka Suomessa on asunut muslimeita yli sadan vuoden ajan, islam nähdään yleisesti epäsuomalaisena uskontona ja jopa uhkana suomalaiselle kulttuurille.⁴ Jos ihminen ei koe uskontonsa takia olevansa täysin hyväksytty ympäröivässä yhteiskunnassa, hän voi hakea kaipaamaansa kuulumisen tunnetta uskonnollisesta yhteisöstään. Tällainen **reaktiivinen uskonnollisuus** ei ole vain islamiin liittyvä ilmiö, vaan sitä on esiintynyt esimerkiksi irlantilaisilla ja italialaisilla siirtolaisilla, jotka 1900-luvun alun Yhdysvalloissa kohtasivat syrjintää katolisuutensa vuoksi.⁵

Jos voimakas uskonnollisuus on reaktio kokemukseen yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisestä, voisi olettaa, että muita uskonnollisempia muslimivastajaat tuntevat muita vähemmän kuuluvansa Suomeen. Eräässä Nuorisobarometrin osiossa muslimivastajia pyydettiin arvioimaan omaa kuulumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta arviot eivät olleet minkäänlaisessa yhteydessä heidän uskonnollisuutta koskeviin vastauksiinsa. Nuoret muslimit myös kokivat yhtä voimakasta kuulumista Suomeen kuin heidän evankelisluterilaiset ja uskontokuntiin kuulumattomat ikätoverinsa. Reaktiivista uskonnollisuutta koskeva hypoteesi ei siis saanut tukea ainakaan tästä tutkimuksesta.

Lopuksi

Tutkimuksessani jaoin Nuorisobarometrin vastaajat musliminuioriin, evankelisluterilaisiin nuoriin ja uskontokuntiin kuulumattomiin nuoriin sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhteisöön he ilmoittivat kuuluvansa. On kuitenkin syytä kysyä, mitä vastaajat tarkoittivat "islamiin kuulumisella". Islamin piirissä ei ole samanlaista muodollisen kuulumisen ja henkilöjäsenyyden perinnettä kuin kristinuskossa. Esimerkiksi moskeijat eivät tyypillisesti ole seurakunnan tapaisia, jaettuun identiteettiin ja yhteiseen tunnustukseen perustuvia yhteisöjä, vaan ennen kaikkea paikkoja, joissa käydään rukoilemassa. Suurin osa muslimeista harjoittaa uskontoaan liittymättä muodollisesti jäseneksi mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan. Ne, jotka liittyvät, ovat todennäköisesti uskonnollisesti keskimääräistä aktiivisempia.

Evangelisluterilaisen kirkon piirissä on toisin: moni nuori kuuluu kirkkoon ennen kaikkea vanhempien kautta ja ilman, että itse allekirjoittaa kirkon opetuksia tai edes pitää itseään uskonnollisena. Kirkkoon kuuluvien nuorten ja islamilaisiin yhdyskuntiin kuuluvien nuorten vertaaminen voikin merkitä kaikista uskonnollisimpien musliminuorten vertaamista evangelisluterilaisten nuorten koko kirjoon.

”Islamiin kuuluvien” osuus kaikista Nuorisobarometrin vastaajista on selvästi suurempi kuin islamilaisten yhdyskuntien jäsenten osuus koko ikäluokasta. Tämä viittaa siihen, että moni vastaaja on ymmärtänyt ”islamiin kuulumisen” laajemmin kuin vain muodollisena jäsenyytenä islamilaisessa yhdyskunnassa. Silti on hyvä miettiä, tarkoittaako ”kuuluminen uskontoon” samaa musliminuorille ja kristityille nuorille. Myöhemmissä tutkimuksissa olisikin hyvä vertailla esimerkiksi uskonnollisen identiteetin perusteella muodostettuja ryhmiä – siis muslimiksi itsensä kokevia nuoria, kristityksi itsensä kokevia nuoria ja uskonnottomaksi itsensä kokevia nuoria. Uskonnollisuudelle ei ole olemassa yhtä oikeaa määritelmää, ja eri tavat mitata uskonnollisuutta tuottavat siksi toisiaan täydentäviä tuloksia.

-
1. Pauha 2024. [↪](#)
 2. Connor 2014. [↪](#)
 3. Ketola 2010. [↪](#)
 4. Pew Research Center 2018. [↪](#)
 5. Connor 2014. [↪](#)

KIRJOITTAJA Teemu Pauha on uskontotieteen ja islamin tutkimuksen dosentti Helsingin yliopistossa. Uskontotieteiden lisäksi Pauhalla on tutkinto myös psykologiasta, ja hän onkin erikoistunut uskonnon sosiaalipsykologiaan ja erityisesti islamiin Suomessa. Parhailtaan Pauha on vapaalla islamilaisen teologian yliopistonlehtorin tehtävästä ja työskentelee yliopistotutkijana Suomen Akatemian tutkimushankkeessa, jossa tutkii sateenkaarimuslimien turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia uskonnollisissa tiloissa.

LÄHTEET Connor, Phillip. *Immigrant Faith: Patterns of Immigrant Religion in the United States, Canada, and Western Europe*. New York: NYU Press, 2014. Saatavilla osoitteessa: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt9qfw3g>.

Ketola, Kimmo. ”Uskontotilanteen muutos ja suomalaisten suhtautuminen eri uskontoihin.” Teoksessa Tuomas Martikainen ja Ville Jalovaara (toim.), *Uskonnon ylösnousemus: Kirkon, uskonnon ja kulttuurin murros*, 40–51. Helsinki: Magma, 2010. Saatavilla osoitteessa: <https://magma.fi/wp-content/uploads/2019/06/61.pdf>.

Pauha, Teemu. ”Islamilaisiin yhdyskuntiin kuuluvien nuorten uskonnollisuus ja maailmankuva.” Teoksessa T. Kiilakoski (toim.), *Katsomusaiheita: Nuorisobarometri 2023*, 173–196. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, 2024. Saatavilla osoitteessa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2024/09/nuorisobarometri-2023_uusin.pdf.

Pew Research Center. *Being Christian in Western Europe*. Washington, DC: Pew Research Center, 2018. Saatavilla osoitteessa: <https://www.pewforum.org/wp-content/uploads/sites/7/2018/05/Being-Christian-in-Western-Europe-FOR-WEB1.pdf>.

KYSYMYKSIÄ
POHDITTAVAKSI

1. Mikä ero on laadullisella ja määrällisellä tutkimuksella?
2. Missä määrin johdannossa esitetyt hypoteesit saivat tässä tutkimuksessa tukea?
3. Miten musliminuorten ja muiden nuorten eroja uskonnollisuudessa on selitetty?
4. Mikä asia jäi tutkimusaineistossa epäselväksi?

TERMISTÖ

Hypoteesi: Väite tai oletus, jonka paikkansapitävyyttä tutkimus selvittää.

Laadullinen tutkimus: Toisin kuin määrällinen tutkimus (ks. alla) laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus ei perustu numeromuotoisten aineistojen tilastolliseen analyysiin vaan tekstien ja kuvien merkitysten ymmärtämiseen ja tulkitsemiseen.

Määrällinen tutkimus: Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen aineistot ovat numeromuotoisia, esimerkiksi monivalintakyselyyn annettuja vastauksia. Kyselyaineistoa määrällisesti analysoida tutkija pyrkii tyypillisesti osoittamaan kyselyn eri osioiden välisiä yhteyksiä tai sen vastaajaryhmien välisiä eroja.

Otos: Tutkija ei usein pysty keräämään aineistoa koko itseään kiinnostavalta väestöryhmältä (esim. kaikilta suomalaisilta muslimeilta), ja siksi hän poimii heidän joukostaan otoksen, jonka koostumus vastaa mahdollisimman tarkasti koko väestöryhmää (eli niin sanottua perusjoukkoa, ks. alla).

Perusjoukko: Perusjoukko on väestöryhmä, josta tutkimus pyrkii saamaan tietoa. Koska aineiston kerääminen koko perusjoukolta ei yleensä ole mahdollista, perusjoukosta poimitaan otos, josta saadut tulokset pyritään yleistämään perusjoukkoon.

Reaktiivinen uskonnollisuus: Reaktiivinen uskonnollisuus on nimensä mukaisesti reaktio ulossuljetuksi ja syrjityksi tulemiseen; jos yksilö ei uskontonsa vuoksi pääse täysin osaksi yhteiskuntaa, hän hakee kuulumisen kokemusta uskonnollisesta yhteisöstä.

Tilastollisesti merkitsevä: Tuloksen (esimerkiksi kahden ryhmän välillä todetun keskiarvoeron) sanotaan olevan tilastollisesti merkitsevä silloin, kun on epätodennäköistä, että se johtuu sattumasta (esimerkiksi siitä, että aineistoon on sattumalta päätynyt tavallista uskonnollisempia musliminuoria).

Verrokkiryhmä: Verrokki- eli kontrolliryhmä on ryhmä, johon varsinaista tutkittavaa ryhmää verrataan. Verrokkiryhmiä käytetään yleisesti esimerkiksi lääketutkimuksissa, kun halutaan selvittää, onko lääkeaineella enemmän tehoa kuin placebolla.